

EUROPAS FRAMTID

Av f. utrikesministern OLE BJØRN KRAFT

Hvis den overvejende strømning i den europæiske tankning blandt politikere, videnskabsmænd og kulturpersonligheder får magten, vil Europa en dag, nært eller fjernt, vokse til fædrelandet Europa, skriver i denna artikel Ole Bjørn Kraft, den danske konservatismens förgrundsgestalt och utrikesminister 1950—53. Förf. har sedan länge dokumenterat sig som en av de främsta nordiska förkämparna för Europas Förenade Stater och ser i EFTA endast ett övergångsled till den större enheten.

”Fremtiden begyndte igår” — en banal sætning, men meget karakteristisk for den udvikling, der præger Europa. Europa er idag noget vidt forskelligt fra Europa for blot 25 år siden. Der er indtrådt en afgørende ændring — udviklingen har skiftet retning, og uret kan ikke stilles tilbage. For straks i begyndelsen af denne artikel at gøre min grundlæggende be-

tragtning klar, er det min sikre overbevisning, at Europa er på vej mod Europas forenede Stater i en eller anden form. Som den 2. verdenskrig fulstændig og afgørende ændrede vilkårene for de europæiske nationers liv — det var da den nye fremtidsperiode begyndte — så kan en ny krig naturligvis omstøde alle forudsæninger for vurderingen. Men undgår vi en sådan verdenskatastrofe, som en ny krig i Europa uundgåeligt vil udvikle sig til, mener jeg, at konturerne for fremtidens Europa allerede er synlige for alle, som vil se og forstå.

I den sidste verdenskrig føjtes forståelsen af den vestlige verdens skæbnefællesskab, hvis vi skal bevare vort humanistiske livssyn og de demokratiske frihedsrettigheder. Idag er dette fællesskab endnu mere udpræget og nødvendigt. Den vestlige verden må holde sammen eller gå til grunde som forsvarer af vore idealer. Det er umuligt at forestille sig en åndelig enhed mellem den frie verden og totalitære stater. Dette fællesskab blev klart, da udviklingen i Østeuropa afslørede, at Sovjetunionen ikke havde til hensigt at opgive sit besættelseom-

råde i Europa som sin magtsfære og ikke agtede at opfylde løfterne om hemmelige og frie valg i de stater, som blev besat af sovjet-tropperne, og som stadig under kommunistisk styre må betegnes som vasal-stater. Europa befandt sig da i en lignende situation som i 1939: splittet, forsvarsmæssigt svagt, og stillet overfor en aggressiv, ideologisk diktaturstat. Hvad vi havde lært under krigen blev omsat i *Atlantpagtens* vestlige forsvarsberedskab — den nødvendige forudsætning for en videre udvikling af det ”kompagniskab” (partnership) der er tidens løseord for det atlantiske samfund.

Försvarsgemenskap och enhet

Vestens forsvarsfællesskab, som i tilfælde af en krig også vil være et skjold for de stater, der hidtil har afvist at være deltagere i alliancen, er den ene hovedpille — eller fløj — i det nye Europas bygning. Trods alle vanskeligheder og meningsforskelle — der ofte overdrives — vil det blive fastholdt, måske ændret i formen, men ikke opgivet eller svækket. Det er simpelthen ikke muligt at opløse det, hvis Vesten ikke vil begå selvmord — og både vor livslyst og livskraft er stadig usvækket.

Den anden pille i den nye struktur, der er ved at finde sin form, er skabelsen af en *europæisk enhed*, økonomisk og politisk. Udviklingen frem imod enhed — ikke blot enighed — er naturligvis ble-

vet fremmet af det forsvarsmæssige samarbejde, der i højere grad end mange sikkert forestiller sig, vænner de europæiske politikere og ledere til at tænke i nye baner og tage samarbejdet og fællesskabet som noget naturligt. Men de europæiske enhedsbestrebelse har ikke alene frygten for trykket fra Øst som forudsætning. Det vil ikke standse, selvom den direkte fare skulle forsvinde. Det har flere og mere afgørende motiveringer. Det har også dybe historiske rødder.

Den historiske udvikling i Europa er gået fra de mange små til de større statslige enheder. Vi skal ikke langt tilbage, før vi i Tyskland og Italien og lidt længere tilbage også i Frankrig finder et mangefold af stater, der voksede sammen til en enhed. Selv her i Norden har denne stræben været synlig i vore økonomiske og kulturelle samarbejdsbestrebelse, der i virkeligheden uden at skabe nogen statslig enhed har tilvejebragt et virksomt nordisk fællesskab. Når de europæiske stater nu er på vej til en større enhed, der såvel økonomisk som politisk som på andre områder vil slette grænser, er det en fortsættelse af en udvikling, der allerede længe har været igang.

Det er en velbegrundet og nødvendig udvikling. Når det er lykkedes i et historisk set kort spand af år at samle Europa i to store frihandelsblokke : *de seks og de syv*, er det naturligvis ikke sket alene

af historiske eller teoretisk bestemte grunde. Det sket af nødvendighed. Det er en simpel konsekvens, bl. a. af den teknisk-industrielle udvikling, der kræver de store afsætningsområder for at kunne udnytte alle muligheder for en hurtig masseproduktion og bevare og udvikle de europæiske folks høje levestandard. En nærmere motivering er formentlig overflødig. Når staterne, som det her er sket, giver afkald på en erhvervs-mæssige beskyttelse, som deres hidtidige told- og restriktionspolitik ydede dem, er årsagen naturligvis, at det både er nødvendigt og fordelagtigt.

Romtraktaten

Det var de seks europæiske kontinental-stater, der først drog konsekvenserne af de nye vilkårs krav. I *Rom-traktaten*, grundloven for deres fremtidige samvirke, lagde disse stater — gamle arvefjender i fortidens nationalstatstilværelse — hjørnesteinen til de nye Europas bygning. Dristig slog de en streg over fortiden og begyndte at sammensveje deres fællesskab imod et nyt mål: en politisk union — som allerede nu er ved at tage form.

Deres inspiration sendte bølgevirkninger ud over resten af Europa. Er det ikke en sandhed — ikke altid behagelig, ikke altid erkendt — at de syv stater udenfor "Fællesmarkedet", som vi i Danmark kalder den europæiske økonomiske union, i mangt og meget siden har

måttet indrette sin politik efter de seks staters beslutninger? De er den dynamiske kraft i Europa idag. Er sandheden ikke den, at i det mindste et flertal af de syv, måske dem alle, idag står uden for Fællesmarkedets dør i håb om at blive lukket ind? Hvis England havde ført en anden europæisk politik, og general de Gaulle ikke så stædigt ville sikre et fransk føreskab, ville sikkert både Storbritannien, Norge og Danmark og måske andre nu være medlemmer af den europæiske økonomiske union på vej til også et politisk fællesskab. Det tilkommer ikke mig at udtale mig om Sveriges stilling, men jeg vover at tænke, at Sverige ikke ønsker også økonomisk at blive isoleret fra denne europæiske udvikling.

Men nu førte England en anden politik, og de Gaulles nej bestemte, at udviklingen mod den større sammenslutning foreløbig gik i stå. Jeg sætter en streg under *foreløbig*. Thi selvom udviklingen mod den større enhed har taget et pusterum, er drivkræfterne bag den lige stærke og virksomme. Det havde vel i det hele taget været forbavsende, om man straks havde været i stand til at tage det store spring. Måske er det ingen afgørende ulykke, at udviklingen foregår skridt for skridt, så vi kan vænne os til og indrette os på de nye vilkår. Det er vistnok højst fornødent, hvis vi skal have vore folk med os, hvilket jo er en god demokratisk grundlov. Men det betyder samtidig, at vi må bruge

tiden både til at oplyse om og forberede vore folk på at tage det næste skridt.

Stora perspektiv

Hvorned begrunder jeg da, ud over de allerede nævnte først og fremmest økonomiske grunde for et tættere samarbejde min tro på og mit håb om, at Europas forenede Stater vil være en virkelighed inden det 20. århundrede afløses af det 21. århundrede.

Mon nogen for alvor vil bestride, at vi lever under *de store områders lov*, at det snævrere syn er afløst af det videre, at verdenspolitikken er blevet global, og at nationerne som en konsekvens af den fælles tekniske civilisation religiøst, kulturelt og langsomt også politisk er i færd med at samle sig i store grupperinger. Naturligvis kan vi kun skimte. Men er der ikke megen virkelighed i den antagelse, at verden gennemløber en udvikling, hvor der, når den i løbet af årtier, antagelig endnu længere, er afsluttet, vil have dannet sig et antal temmelig store fællesskaber, religiøst og kulturelt begrundet, på mellem 100 og 700 mill. mennesker? Professor *Carl J. Friedrich*, professor ved Harvard Universitet i Amerika og fortiden forelæser i politisk videnskab ved Heidelberg Universitet, har fornylig i et foredrag belyst dette problem og nævner som en mulighed for en sådan deling: Europa, Afrika, Arabien, Kina, Storbritannien og Commonwealth,

Indien, Latinamerika, Sydøstasien, USA og Sovjetunionen. En europæisk samhørighed—som kulturelt er en ældgammel realitet — må også give sig politisk og økonomisk strukturudtryk, hvis Europa fortsat skal være et kraftcentrum i forsvaret for det humanistiske på kristendommen byggende livssyn, som vi deler med det amerikanske folk. Uden en form for en statslig handlekraftig enhed vil Europa stå i fare for at blive genstand for og ikke selv medbestemmende deltager i udformningen af verdenspolitikken.

Dette forekommer måske mange som et uvirkeligt fremtidssyn uden megen betydning på dagens og de nærmeste års politik. Men fremtiden begynder altid, før vi tror det. Den, der som delegeret har oplevet De forenede Nationers udvikling, forekommer det ikke så uvirkeligt og fjernt. De afrosiatiske folks flertal i generalforsamlingen og deres spil mellem stormagterne, repræsenteret ved USA og USSR, tegner et advarende billede både politisk og på andre områder, hvis de europæiske nationer ikke finder frem til et virkeligt fællesskab, der med myndighed kan forsvare, hvad vi står for menneskeligt såvel som politisk. Vi har her meget at lære, som forekommer os svært. Men det er alligevel bedre og lettere at tilægge sig virkeligheden frivilligt frem for at blive tvunget til at bøje sig for den gennem nederlag og lidelse. Jeg tvivler i virkeligheden

ikke på, at ansvarlige politiske ledere i Europa og i Vesten i det hele taget, arbejder udeud fra lignende forudsætninger som de, jeg her har skitseret.

EFTA — ett övergångsled

Hvor står vi idag? EFTA — det europæiske frihandelsområde — er ikke løsningen på vore problemer. Det har heller ikke været tænkt som andet end en *midlertidig* ordning indtil en større sammenslutning kunne blive til virkelighed. EFTA befinder sig desuden i en vis opløsningstilstand, efter at England har brudt forudsætningerne for aftalen ved den pludselig indførelse af den 15 % importtold. To handelsblokke i Europa, der let kan blive kamplejre, vil være en alvorlig svækkelse af vore fremtidsmuligheder.

Interessen må samle sig om udviklingen i Fællesmarkedet og den vej, det anviser. Ved 1965s begyndelse har det overvundet de vanskeligheder, en fælles landbrugspolitik frembød, og går nu styrket frem mod 1966, hvor det efter Rom-Traktaten vil gå ind i en ny periode. Den 1. januar 1966 ophører de enkelte staters *veto-ret* — undtagen i ganske enkelte tilfælde — og *flertalsafgørelser* indføres. Skridt for skridt tvinger de økonomiske og sociale afgørelser *politiske* beslutninger frem. Allerede nu træffer fællesskabets institutioner beslutninger, der tidligere blev truffet i de enkelte stater. Fælles-

markedet er hurtigt under vejs mod en *federalistisk* præget forfatning, som hviler på samarbejdet mellem selve fællesskabet og de enkelte stater. Lykkeligvis synes selve Rom-Traktaten at forhindre, at fællesskabet kan blive domineret af en enkelt stat.

Naturligvis rejser en sådan udvikling spørgsmålet om de enkelte staters *suverænitet*. Hvis man ser realistisk på dette spørgsmål, må man imidlertid erkende, at ingen nuværende europæisk stat, stor eller lille — og virkelige stormagter eksisterer ikke længere i Europa — kan være fuldstændig uafhængige og selvbestemmende i forhold til andre stater eller være i stand til effektivt at deltage i udformningen af verdenspolitikken ved egen kraft. Hvor lidt suverænitet betød erfarede Norge og Danmark den 9. april 1940. Lad os blot roligt som vort udgangspunkt tage den kendsgerning, at landene i den frie verden er forsvarsmæssigt økonomisk og åndeligt afhængigt af hinanden. Men *neutralitetspolitikken*, den alliancefri politik, vil mine svenske læsere spørge. Mit svar er: Vestens politik vil altid være en forsvarspolitik. Angribes Europa vil vort forsvar blive et forsvar for hele Europa. Jeg må tilslutte mig professor *Hallstein*, formanden for den indflydelsesrige Fællesmarkeds-kommission, når han fornylig har sagt: "Neutralitet begrænses til en ikke-forpligtelse i perioden, der går forud for et angreb". Ideologisk

hører Sverige jo uimodsigeligt til Vesten.

Kun magter, der kan måle sig med de nye stormagter i Øst og Vest, kan regne med afgørende indflydelse på verdenspolitikken og sin egen skæbne. De store og små europæiske staters suverænitet må aflæses af en *europæisk suverænitet*, kun derved kan Europas stemme blive hørt. Jeg vil understrege, at denne udvikling ikke behøver at betyde udslættelsen af de enkelte nationalstater eller deres særpræg. Europas rigdom er ikke en grå ensartethed, men et farverigt sammentæppe mellem forskelligheder. Den må også bevares i den nye form.

Skal Europa da udvikles til en ”*tredie styrke*” mellem Øst og Vest, uafhængig af begge? Virkeligheden giver svaret. Så længe Europa eksisterer, vil Europa tilhøre den frie verden. Det ”partnership”, som præsident *Kennedy* gav navn på Amerikas uafhængighed år 1962, betyder en gensidig afhængighed af landene omkring Atlanterhavet, men det må blive et kompagniskab på lige fod. Amerika kan ikke danne et sådant samarbejde med hvert enkelt europæisk land.

Men det atlantiske fællesskab er ikke et alternativ til et forenet Europa. Det kan ikke etableres tilfredsstillende hverken for USA eller Europa, før Europas enhed er tilvejebragt. Når det er sket, vil mange af de bekymringer og vanskeligheder, som plager vestlige

statsmænd i øjeblikket, miste deres udviklede procedure, og modsætningerne vil meget lettere kunne udglattes.

Steg för steg

Det nye Europa må man nærme sig skridt for skridt. Det skabes ikke på et år eller to, og det kommer heller ikke af sig selv. Jeg har nævnt en historisk udvikling, hvis retning synes uimodsigelig, og en økonomisk nødvendighed, der driver værket. Jeg har peget på, hvor langt vi allerede er fjernet fra det Europa, der bestod ved verdenskrigens udbrud i 1939, og som vi aldrig kan vende tilbage til. Men for at værket skal fuldendes, og udviklingen ikke afbrydes, og Europas skæbne blive en vasalstats, må der beslutninger og handling til. Europas fremtid afhænger af de europæiske statsmænd — af deres fremsyn og handlekraft.

Blandt disse statsmand indtager Frankrigs præsident, general *de Gaulle*, en fremtrædende plads. Han vil altid være et af de store navne i Europas efterkrigstids historie. Ikke alene Frankrig, men også Europa skylder ham meget. At fornægte hans storhed er latterligt. Hans Europa-vision: ”Fædrelandenes Europa” er et andet end det føderalistiske Europa, som jeg håber på. Men det vil være urimeligt at benægte, at også hans Europa er præget af den verdenspolitiske udvikling og søger frem mod et Europa, der er deltager i ver-

denspolitikken og ikke genstand for den. Men det forekommer mig, at hans tanke ligesom er blevet standset af hans ønske om at give Frankrig den dominerende stilling. Han bygger på en opfattelse af nationalfølelsen, som ikke svarer til tiden, fordi dens forudsætning, den fuldstændigt suveræne europæiske stat, ikke længere eksisterer.

Hvis den overvejende strømning i den europæiske tænkning blandt politikere, videnskabsmænd og kulturpersonligheder får magten, vil Europa en dag, nær eller fjern, vokse, måske gennem, men ikke til et "Fædrelandenes Europa", men til fædrelandet Europa — hvoraf alle fædrelandene — vore hjerte-lande — er en del.

OM Agnes von Krusenstjerna

Hon har en sober stil, undviker alltför ingående detaljskildringar och faller sällan in i det direkt osmakliga. Men rikningens motbjudande drag framträda trots detta tydligt nog i hennes produktion. De gestalter hon skildrar äro till största delen hysteriska, degenererade och perversa, ömkliga och viljelösa stackare med förvridet själsliv och söndertrasade nerver. Att hon skildrar dem på sitt sätt levande och åskådligt gör knappast saken bättre, snarare tvärt om. Med ett ord, Tonyböckerna utgöra en särdeles ohälsosam och överflödig lectyr, och det är att hoppas, att de bliva lästa så litet som möjligt.

Ur Bokmarknaden, Svensk Tidskrift 1925